

TANTÁRGY: 35 ZONGORAKISÉRET LAPRÓL-OLVASÁS
ALAPSZAK MEGNEVEZÉSE: ELŐADÓMŰVÉSZET, ÉNEK ZENE
VÉGZETTSÉGI SZINT: ALAPFOKOZAT (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BA)

Felelős szervezeti egység: Szólóhangszerek Tanszék
TANTÁRGYFELELŐS: Király Csaba egyetemi docens Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)
A tárgyat oktató: Király Csaba egyetemi docens Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

Kreditérték: 2
Oktatott félévek száma: 2-6
Heti óraszám: 1
Értékelés módja: gyakorlati jegy
Kötelező

01. A SZAKINDÍTÁSI DOKUMENTUMOKBAN TALÁLHATÓ TANTÁRGYLEÍRÁS:
<p><i>Zongorakiséret</i></p> <p>A hangszeres és vokális irodalom kíséretének feladatát a zenetörténet során általában leggyakrabban a zongora látta el. A zongora főtárgyhoz szorosan kapcsolódó tantárgy célja, hogy a hallgató megismerje a hangszeres és énekes irodalom kíséretanyagát, jártasságot szerezzen korrepetitori feladatok ellátásában. Az effajta gyakorlati tapasztalat megszerzése biztosítja a zenei képzés minden szintjén a zongorakiséret magas szintű ellátását.</p> <p><i>Lapról-olvasás</i></p> <p>A fuvósok mindig egyszólamú, valamint a vonósok túlnyomórészt egyszólamú játékkal szemben az állandóan több szólamban játszó zongorista kész produkciója és lapróljátszási színvonala között általában nagyobb, sokszor igen nagy különbség van. A lapróljáték készsége kétségkívül egyfajta adottság, de ez a készség fejleszthető, és szükséges is annak fejlesztése. Tananyaga magába foglalja a különböző stílusú és nehézségi fokozatú anyagból válogatott szóló-, négykezes, kézzongorás, valamint más hangszeres, ill. énekes kamarazenei és kórusrepertoárt, versenyműveknél a szólóanyag és a zenekari kíséret zongorakivonatának eljátszását.</p>

02. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJA ÉS SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEI, VALAMINT A MEGSZERZENDŐ KOMPETENCIÁK FELSOROLÁSA

A hangszeres és vokális zeneművek kíséretében évszázadok óta meghatározó szerepet játszanak a billentyűs hangszerek. A zongorakíséret tantárgy célja, hogy a hallgató megismerje a hangszeres és az énekes irodalom kíséretanyagát, jártasságot szerezzen korrepetitori feladatok ellátásában. Az effajta gyakorlati tapasztalat megszerzése biztosítja a zenei képzés minden szintjén a zongorakíséret magas szintű ellátását.

Szükséges, hogy a zongoratudás állandó fejlesztése mellett (főtárgyi követelmény) a hallgató megismerje a zongorakíséretes zeneművek jelentős részét, a kórusirodalom, a zeneiskolai alapfok, a továbbképző évfolyamok énekes ill. hangszeres irodalmának kíséretanyagát, a főtárgyhoz közvetlenül kapcsolódó kétkezes, négykezes és kézzongorás eredeti művek, átíratok, versenyművek zenekari kíséretének zongorakivonatait, és képes legyen gyorsan, alaposan a lényegét áttekintve lapról olvasni. A hangról-hangra történő olvasás helyett a zenét alkotó elemek (akkordok, kísérőfigurák, skálák, stb.) azonnali áttekintése és reprodukálása a cél. A harmonikus együttjáték elérése céljából szükséges az éneklés, a vonós- és fúvóshangszer-játék technikájából adódó agogikai, frazeálási, zenei megoldások megismerése.

03. FELTÉTELEZETT TUDÁSANYAG, ELŐKÉPZETTSÉGI SZINT

- A zongora főtárgy követelményeinek megfelelő zongoratudás.
- Képzettségi szintjének megfelelő repertoárismeret.
- Lapróljáték készsége.

04. A TANTÁRGY TARTALMA ÉS SZEMESZTERENKÉNTI BONTÁSA ILL. A SZEMESZTERENKÉNT 15 HETES ANNOTÁCIÓ

Az Előadóművészet alapszak Klasszikus zongora előadóművész szakirányon 6 félév, míg az Ének Zene alapszak szakirányainak 2 szemeszter.

1. szemeszter:

Dalok kíséretei. (a Klasszikus ének előadóművész szakirány főtárgyi tematikája alapján).

2. szemeszter:

Kóruskísérek, dalok, áriák, recitativók kíséretei, zongorakivonatok. (kórusirodalom, oratóriumok, operák, kantáták, continuó-játék*).

3. szemeszter:

Etűdök, szonáták, előadási darabok, versenyművek zongorakíséretei és zongorakivonatai, kamarazenei repertoár. (furulya, fuvola, oboa, klarinét, fagott szak – A, TK évfolyamok anyaga).

4. szemeszter:

Etűdök, szonáták, előadási darabok, versenyművek zongorakíséretei és zongorakivonatai, kamarazenei repertoár. (hegedű, brácsa, gordonka, nagybőgő szak – A, TK évfolyamok anyaga)

5. szemeszter:

Etűdök, szonáták, előadási darabok, versenyművek zongorakíséretei és zongorakivonatai, kamarazenei repertoár. (kürt, harsona, tuba szak – A, TK évfolyamok anyaga).

6. szemeszter:

Kétkezes zongoraművek, zenekari nyitányok, szimfóniák és egyéb műfajok négykezes kivonatai; átiratok; zongoraversenyek zenekari kíséretének zongorakivonatai. (zeneiskola A, TK évfolyamok, könnyebb barokk csembalóművek, négykezes és kézzongorás irodalom).

A=zeneiskolai alapszak, TK= zeneiskolai továbbképző

* külön tantárgy

A zongorakíséret, a lapról olvasás anyagát és mennyiségét az oktató tanár szabadon állítja össze az OKM által kiadott, a „Zenei bibliográfia az alapfokú művészetoktatáshoz“ c. könyvsorozatának 1-6. kötetében található műjegyzék alapján. Minimum követelmény a mű hosszától és nehézségi fokától függően 10-12 mű szemeszterenként. A repertoár kiegészülhet a szakközépiskolai tananyagban előírt zeneművekkel is.

A gyakorlati tanulmányok során konkrét célok közé tartozik:

- alkalmazkodási készség fejlesztése, az alkalmazkodó játék elsajátítása a hangszeres / vokális kamarazeneben
- folyamatosság, előreolvasás kialakítása; zenei, technikai elképzelések

kialakítása; tempók helyes felismerése és játéka; a lényeg kiemelése, leegyszerűsítés; a barokk és bécsi klasszikus zene harmóniai fordulatainak tudatos alkalmazása, romantikus harmónia és dallamfordulatok elemzése és használata zenekari zongorakivonatokban

- énekeseknél: a légzés, a szöveg, az énektechnika alapelemeinek megismerése, tempóváltások, agogika, stb.; recitativók, áriák megoldása; XX. századi dalok speciális megoldásai (pl. intonáció, ritmika)
- hangszereseknél hangszerteknikai adottságok megismerése: vonótechnika, fúvós technika; versenyművekben a solo-tutti zenekari arány helyes kialakítása, húzások megbeszélése (vonósoknál); egyéb hangszerspecifikus technikai adottságok megismerése
- négykezes-kétzongorás irodalom játéknál a zenekari, ill. egyenrangú szerep vállalása, a kamarazenei „magatartás”

A transzponálás, a partitúrajáték és a continuó-játék részletesebb ismereteit a hallgató külön tantárgyban sajátítja el.

05. ÓRARENDI-OTTHONI TERHELÉS ARÁNYA

Óraszám: heti 0,5 óra foglalkozás, összesen 15 alkalom.

Órán kívüli elfoglaltság:

- szükség esetén külön próbák partnerrel – heti 1 óra
- otthoni munka – lapróljáték min. heti 1-2 óra
- növendékhangversenyeken kísérés ill. közreműködés (1 alkalom / szemeszter)

A hallgató „külső” órái során a hallgató – egyeztetve a zeneiskolával, ill. a kórossal – órát látogat és zongorakísérőként részt vesz az órákon.

- 6 alkalom / félév – kísérés a zeneiskolában (1-5. szemeszter)
- 5 alkalom / félév – tanóra az intézetben a felelős tanárral. A szólóhangszer szólamának helyettesítése 2. zongorán
- részvétel kóruskíséretben (2. szemeszter) – 4 alkalom; egyeztetés szükséges az Intézet kórusvezetőjével vagy bármelyik pécsi kórus karnagyával
- 6. szemeszterben tanórák az intézetben a szaktanárral – 15 alkalom
- kötelező közreműködés szemeszterenként egy, zeneiskola (vagy szakközépiskola) által szervezett növendékhangversenyen (a hallgató egyeztet a tanárokkal, a növendékekkel, ill. a szaktanárral)

06. SZEMESZTER ALATTI ELLENŐRZÉS MÓDJA

Órai számonkérés. A tantárgy felelős oktatója figyelemmel kíséri a tantervben meghatározott, válogatott zeneművek kíséretét, ill. az azokban történő közreműködést.

07. VIZSGAKÖVETELMÉNYEK, ILLETVE SZIGORLATI TÉTELSOROK, VAGY ZÁRÓVIZSGA KÖVETELMÉNYEK

Szemeszterenként egy kísérés, ill. közreműködés növendékhangversenyen.

Értékelés: gyakorlati jegy. Értékelési szempontok: órai munka az Intézetben, ill. a külső intézményekben. Értékeléskor a tantárgy felelős oktatója javaslatot kér az adott zeneiskolai tanártól, ill. kórusvezetőtől a hallgatónak a szemeszter során végzett munkájának minőségéről. Egynél több növendékhangversenyen történő sikeres kísérés, ill. közreműködés az érdemjegyet pozitívan befolyásolja.

Szemesztervégi vizsgák anyaga (kollokvium) – válogatás a 4. pont szerinti táblázatban meghatározott repertoár alapján:

I. félév:

- 2 dal kísérése
- lapróljáték*

II. félév:

- 1 kórusmű kísérése
- 1 oratórium-, kantáta-, operarészlet kísérése (zongorakivonat / kidolgozott continuó-játék)
- lapróljáték*

III. félév:

- fafűvőshangszerre íródott 2 előadási darab zongorakísérése /etűd, szonáta, előadási darab, vagy versenyműtétel zongorakíséréte a zeneiskolai fafűvős tanszakok irodalmából (A. ill. TK. szint)/
- lapróljáték*

IV. félév:

- vonóshangszerre íródott 2 előadási darab zongorakísérése /etűd, szonáta, előadási darab, vagy versenyműtétel zongorakíséréte a zeneiskolai vonós tanszakok irodalmából (A. ill. TK. szint)/
- lapróljáték*

V. félév:

- rézfűvős hangszerre íródott előadási darab zongorakísérése /etűd, szonáta, előadási darab, vagy versenyműtétel zongorakíséréte a zeneiskolai rézfűvős tanszakok irodalmából (A. ill. TK. szint)/
- lapróljáték*

VI. félév:

- 1 (könnyebb) barokk csembalómű lapróljátéka*
- 1 szóló zongoradarab lapróljátéka (zeneiskola A, TK anyag)*
- 1 eredeti négykezes/kézzongorás mű vagy zenekari nyitány, szimfónia-tétel vagy más műfaj négykezes kivonata, átirata
- 1 zongoraverseny-tétel zenekari kíséretének zongorakivonata (ezt kiválthatja a főtárgyvizsgán nyújtott, 2. zongorán történő kísérés)

* A lapróljáték anyagát a felelős szaktanár határozza meg.

08. A KÖTELEZŐ, ILLETVE AJÁNLOTT JEGYZETEK /IRODALOM JEGYZÉKE

Lásd a 04. pontot

09. A TANTÁRGY TÁRGYI SZÜKSÉGLETEI ÉS ELLÁTOTSÁGA

A tantárgy tárgyi szükségletei és ellátottsága megoldott. A zongorakíséret, lapróljáték oktatása az intézmény zongoráin, valamint a zeneiskolá(k)ban történik, hallgatók bevonásával. Az előírt zeneiskolai háttér-kottaanyag biztosított mind az Intézet, mind a zeneiskolák által. Az esetleges hiány könyvtárközi kölcsönzéssel pótolható.

10. TANTÁRGYI VONATKOZÁSÚ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK, KUTATÁSOK KÖVETÉSÉNEK MÓDSZERE

Előírt zongorakíséret, a lapróljáték anyagának rendszeres, önálló gyakorlása, gyakorlati jártasság megszerzése zeneiskolai órákon, kóruspróbákon. Hangversenyeken történő közreműködés, ill. órai felmondás, gyakoroltatás, kíséresi / lapróljátszási problémák kezelése, segítése oktatói instrukciók alapján.

11. A TÁRGY MINŐSÉGBIZOSÍTÁSI MÓDSZEREI, FEJLESZTÉSI POLITIKÁJA

A Karon ISO 9001 működik. A minőségbiztosítást a 04. pontban leírtak lelkiismeretes betartása és a gyakorlás jelenti, egyéb “fejlesztési politikára” nincs szükség.

Legfontosabbnak tartom mindenekelőtt a hallgatóknak nyújtott művészi-pedagógiai magatartást, példamutatást. A tantárgy megszerettetése rendkívül fontos az örömteli együttműködés eléréséhez. A két témakör (zongorakíséret, lapról-játék) szorosan összefonódik egymással. A megfelelő alkalmazkodási készség kifejlesztéséhez, a jó kottaolvasási színvonal eléréséhez rendszeres önálló, ill. együttes gyakorlásra van szükség, ennek belső igényét a pedagógus feladata felkelteni a hallgatóban.

A hallgató elsajátított lapróljáték-tudását – fejlettségi foktól függően – a gyakorlati muzsikálás valamennyi területén fel tudja használni. Az iskolai hangversenyeken történő közreműködés megteremtésével a zongorakíséretes irodalom, a kamarazenélés lényegi eleméhez tartozó partneri, alkalmazkodó együttjáték rutinját is megszerzik.

A művészi színvonalú zongorakíséret, lapról-játék hatékony elsajátításához nyújtok segítséget az évek során megszerzett mind oktatói, mind előadóművészi tapasztalataimmal.

12. KIMENETI KÖVETELMÉNYEK

Ld. 7. pont

A hallgatónak a hat szemeszterben elsajátított tanulmányok, a vizsgákon nyújtott pozitív eredmények, a megszerzett tapasztalatok alapján elegendő jártasságot kell szereznie a hangszeres és énekes irodalom kíséretanyagában, alkalmasnak kell lennie a megfelelő színvonalú korrepetitori feladatok ellátására. Az alapszakon megszerzett effajta gyakorlati tapasztalat biztosítja a zenei képzés alsó és középső szintjén a zongorakíséret magas szintű ellátását.